

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ПРОГРАМА ТА МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

4-5 грудня, 2023 р.

м. Одеса





*VI Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених*

Програма та матеріали виступів учасників

*ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ*

Степан Барков – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Філософія», спеціальність 033 «Філософія»

Тетяна Поплавська – кандидатка філософських наук, доцентка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ

Суть сьогоденної «проблеми сталого розвитку» полягає в тому, що стиль життя, породжений промисловою революцією, зручний з точки зору матеріального комфорту, але не відповідає світовій шкалі цінностей. Абсолютно ясно, що тиск на навколишнє середовище семи мільярдів людей, які живуть за мірками споживацького способу життя, буде настільки великим, що жодна екосистема на Землі не зможе йому протистояти. Слід підкреслити, що реалізація стратегії сталого розвитку вимагає відмови від тих соціальних інститутів, які заохочують і стимулюють зростання матеріального споживання і несправедливий розподіл ресурсів.

Сформовані стереотипи поведінки і систем цінностей (влада, багатство, гроші і т. д.) посилюють напругу між вимогами людини і можливостями біосфери. «Наша система цінностей, система знань, соціальна організація і технологія, – пише Норгаард, – взаємодіяли, щоб адаптуватися до можливостей, які відкриває експлуатація паливно-енергетичних ресурсів»[1,р.617].

Сучасна соціальна система рефлектує скоріш ці можливості, а не перспективи сталого розвитку в інформаційну епоху. Сталий розвиток означає підтримання динамічної рівноваги між споживчими вимогами зростаючого людського населення і здатністю навколишнього середовища поглинати відходи людської діяльності. Це означає збереження взаємозв'язків між техніко-економічними інноваціями та людськими цінностями.

З точки зору концепції сталого розвитку, яка проголошує Життя найвищою цінністю, благо – це те, що сприяє підтримці, збереженню і вдосконаленню життя. І навпаки, зло, як би воно не виражалось, полягає в егоїзмі людини, в її прагненні до самоствердження, до самозбагачення за рахунок інших і всього іншого.

«Якщо люди не готові вийти за межі егоцентричного індивідуалізму, — пише Ден Радьяр, — настільки високо оціненого нашим суспільством, і не навчаться відчувати і жити в категоріях солідарності та служіння, то нам загрожує поява синтезу тоталітарного типу»[2,р.10]. Творчість і самозречення, співчуття і любов, самообмеження і справедливість, альтруїзм і взаємодопомога, всякий безкорисливий порив духу, в якому знімається сенс «Я», почуття відповідальності за «буття і час» - все це вимоги морального закону.

Мораль народжується в момент свободи вибору, коли людина усвідомлює свою відповідальність за цей вибір, за його кармічні наслідки. Свобода не означає можливість робити все, що заманеться, як вважають звичайні люди. Свобода полягає скоріше в самообмеженні і в правильному волевиявленні, в умінні відмовитися від таких дій, які можуть привести до негативних наслідків для навколишнього світу. Свобода людини передбачає подолання зовнішніх сил, які підкоряють собі людину; Саме подолання власного егоїзму найбільше поневолює людину. Егоїстична жага наживи, наприклад, перетворює людину в раба матеріальних інтересів, тим самим віддаляючи його від «свободи буття» (Ж.-П. Сартр).

«Людина виводить свою гідність з можливості діяти морально, - пише В. Хесле, - і ніщо так не принижує його, як порушення морального закону» [3, с.86]. Той, хто не зважає на моральний закон, бездуховний, тому він не вільний. Людина по-справжньому вільна лише тоді, коли вона приймає моральний закон як свою власну субстанцію.

Виникає питання: які соціальні умови людської свободи? На думку американського філософа Д. Ролза, реалізація принципу свободи можлива лише в справедливому суспільстві, «коли між людьми не проводиться довільних відмінностей щодо основних прав і обов'язків, і коли правила визначають належний баланс між конкуруючими претензіями на перевагу суспільного життя» [4, р.21].

У сучасній соціальній філософії принцип справедливості розшифровується наступним чином:

- Усі люди мають рівні права на найширший набір рівних основних свобод, сумісних з аналогічною системою свобод для всіх.
- Соціальна та економічна нерівність повинна управлятися таким чином, щоб вона була спрямована на найвищу користь найменш щасливих; Доступ до позицій і соціальних позицій у суспільстві має бути відкритим для всіх за умови чесного дотримання рівності можливостей [4, с.66,84].

Як показує історична практика, вільним і життєздатним є лише те суспільство, де існує розумне регулювання суспільного життя відповідно до принципу справедливості. «Навіть при вузькому розумінні сталого розвитку, — говорить в доповіді Комісії ООН з навколишнього середовища, — існує турбота про соціальну справедливість по відношенню до різних поколінь, занепокоєння, яке логічно слід поширити і на відношення справедливості до різних верств населення в межах кожного покоління» [5, с. 50].

Як бачимо, перед нами стоїть завдання створення глобальної етики, яка могла б виконувати функції духовної єдності людей планетарного масштабу. Ми також вважаємо, що вимогу сталого розвитку слід розглядати в контексті гармонізації світоустрою та переходу до нової цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Norgaard R. Sustainable development: a revolutionary point of view. *Futures*, V. 20 (6). 1988.
2. [Dane Rudhyar](#). Planetarization of Consciousness. Kindle Edition. 2017.301p.
3. Höfle V. *Morals and Politics*. Trans. Steven Rendall. Notre Dame: Notre Dame University Press, 2004.
4. [John Rawls](#). *A Theory of Justice*. Oxford University Press, 1999. 538p.
5. TIMES OF CRISIS, TIMES OF CHANGE SCIENCE FOR ACCELERATING TRANSFORMATIONS TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT/. GLOBAL SUSTAINABLE DEVELOPMENT REPORT 2023.URL: <https://sdgs.un.org>

Олександр Крохмаль – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП «Філософія», спеціальність 033 «Філософія»

Науковий керівник: **Олена Лісеєнко** – докторка соціологічних наук, професорка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ФЕНОМЕНУ

Національна ментальність може бути визначена, як соціально-психологічний та духовний стан народу, сукупність установок і рис характеру народу, цінностей, стереотипів і архетипів, який складається в результаті історично тривалого та досить стійкого впливу різних факторів та обставин (природничо-географічних, етнічних, соціально-економічних, релігійних, культурних) [1]. Поняття національної ментальності відображає складний комплекс індивідуальних і колективних уявлень, переконань, та соціокультурних орієнтацій, що визначають спосіб мислення, сприйняття світу і взаємодії з ним.

З поняттям «національної ментальності» тісно пов'язане поняття «світогляд», але ці поняття не тотожні. Разом з тим аналіз поняття «світогляд» сприяє більш точному з'ясуванню взаємодії з поняттям «ментальність». Поняття «світогляд» може бути визначено, як сукупність уявлень про світ, і як певна «картина світу», сформована в результаті освоєння і розвитку індивідуального і суспільного досвіду. Взаємодія між ментальністю та світоглядом полягає у тому, що світогляд може бути впливовим фактором у формуванні ментальності, зміна світогляду може призводити до зміни способу мислення та сприйняття світу, що, в свою чергу, може вплинути на ментальність людини. Навпаки, зміна ментальності може викликати перегляд світогляду.

Зазначимо, що мінливість національної ментальності є невід'ємною частиною соціокультурного розвитку суспільства, її зміни ціннісно-нормативної системи. На наш погляд, можна виділити чотири види ментальних процесів в залежності від їх швидкості: швидкоплинні і поверхневі процеси, які пов'язані зі